

Yttrande

Dnr 18KS528-5
2019-05-07

Kommunstyrelsen

Filip Henriksen
Telefon 026-17 84 50
filip.henriksen@gavle.se

Yttrande - Förändrade rutiner vid nyanställning inom Omvårdnadsnämndens ansvarsområde

Sammanfattning

Den 30 april 2019 presenterade regeringen betänkandet *Belastningsregistrekontroll i arbetslivet – behovet av utökat författningsstöd* (SOU 2019:19). Syftet med utredningen har varit att kartlägga, analysera och ta ställning till om det finns behov av utökat författningsstöd för vissa aktörer att i egenskap av arbetsgivare få tillgång till uppgifter ur registret. Redan år 2014 presenterades en utredning om registerkontroller i arbetslivet (SOU 2014:48). Då föreslogs ett skadeståndssanktionerat generellt förbud mot att arbetsgivare begär att arbetstagare ska visa upp eller överlämna ett utdrag ur belastningsregistret, om begäran inte har stöd i lag. 2019 års utredning har tagit sin utgångspunkt i att det förbud mot registerkontroller som föreslogs år 2014 ska genomföras.¹ Förslaget är att utökade registerkontroller ska kunna genomföras av bland annat Kriminalvården, Åklagarmyndigheten samtidigt som det införs en ny lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.²

Registerkontroller utan författningsstöd

I dag finns inget rättsligt stöd att göra en registerkontroll avseende dem som söker kundnära arbeten inom exempelvis hemtjänsten. Arbetsgivaren kan inte själv vända sig till Polismyndigheten och göra en registerkontroll. Om en arbetsgivare begär ett registerutdrag från den sökande själv är det den enskildes egen insyns rätt i belastningsregistret som nyttjas. Ett sådant utdrag visar samtliga uppgifter som finns i registret (Jfr 9 § 1 st. lag (1998:620) om belastningsregister). Det har aldrig varit lagstiftarens intention att den enskildes insyns rätt ska nyttjas på ett sådant sätt att uppgifterna i registret överlämnas till en presumtiv arbetsgivare. En arbetsgivare som kräver att en arbetssökande ska uppvisa registerutdrag, utan stöd i lag, utnyttjar därför den enskildes egen insyns rätt.

Utredningen konstaterar att en principiell utgångspunkt i ett rättssamhälle är att den som avtjänat sitt straff ska ha samma rätt som alla andra att verka och arbeta i samhället. Möjligheten för arbetsgivare att få tillgång till registret försämrar i hög grad integritetsskyddet. På sikt kan detta leda till att personer

¹ Det föreslagna förbudet mot registerkontroller utan författningsstöd bereds av regeringskansliet.

² SOU 2019:19 s. 285

som avtjänat sitt straff får svårare att försörja sig.³ Den omfattning som arbetsgivare idag kräver uppvisande av registerutdrag utan författningsstöd strider klart mot dessa intressen.

För det fall att en registerkontroll ska medges måste en proportionalitetsprincip användas. Uppgifter ur registret bör endast kunna lämnas då det verkligen är påkallat och där behovet av information inte kan tillgodoses på något annat mindre integritetskänsligt sätt.⁴ Utgångspunkten för denna bedömning är att skälen för en registerkontroll måste väga tyngre än den enskildes intressen av att inte utsättas för det integritetsintrång som en registerkontroll innebär.

Registerkontroll inom vård och omsorg

Utredningen föreslår att det införs en möjlighet för verksamheter inom vård och omsorg som utför insatser i hemmet åt äldre eller personer med funktionsnedsättning att kontrollera personer som ska anställas. Samtidigt som det införs ett generellt förbud mot registerkontroller utan författningsstöd föreslås en ny lag (*Lag 20XX:XXX om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning*). Den nya lagen och det nya förbudet mot icke-författningsreglerad registerkontroll föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Lagförslaget innebär att den som bedriver verksamhet åt äldre med insatser i hemmet eller för personer med funktionsnedsättning får begära att utdrag visas upp av den som erbjuds anställning eller den som erbjuds eller tilldelas uppgifter genom uppdrag, praktiktjänstgöring eller anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten. Av integritetsskäl föreslås att kontrollen blir fakultativ: Det är den sökande som själv ska beställa och kunna visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Vård- och omsorgsverksamheterna kommer alltså inte själva kunna begära utdrag ur registret. Även den som beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 LSS eller assistansersättning får också begära att ett utdrag ur belastningsregistret visas upp av den som erbjuds anställning som personlig assistent. En kontroll av utdraget får inte dokumenteras på annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Beslutsunderlag

Protokoll från omvårdnadsnämnden, 18KS528-1

Tjänsteskrivelse till protokollsutdrag från omvårdnadsnämnden, 18KS528-2

Yttrande angående frågan om registerkontroller utan författningsstöd,
18KS528-3

Filip Henriksen

Jurist/Utredare

Styrning och stöd

Administrativa avdelningen

³ A.a. s. 123.

⁴ A.a. s. 128.